

ТРЕТЯ ВСЕУКРАЇНСЬКА КОНФЕРЕНЦІЯ УАМ «АВТОМАРКЕТИНГ : ПАРТНЕРСТВО І КОНКУРЕНЦІЯ НА АВТОМОБІЛЬНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ»

27 лютого 2009 року відбулася Третя Всеукраїнська конференція «Авто маркетинг»: партнерство і конкуренція на автомобільному ринку України». Організатор – Українська Асоціація Маркетингу. Генеральний партнер – компанія Marketing Lab. Дослідницький партнер – компанія InMind.

ВПЛИВ МАКРОЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА РИНОК ЛЕГКОВИХ АВТОМОБІЛІВ В УКРАЇНІ. ПРОГНОЗИ НА 2010–2017 РР.

МИХАЙЛО СОКОЛ,

директор департаменту стратегічного маркетингу, корпорація «Богдан»

3 виступів на конференції:

Вплив кризи на економіку України

Ситуації на основних світових автомобільних ринках

У Німеччині починаючи з IV кварталу поточного року спостерігається тенденція до спаду, що у січні становило 14,2%. У Франції пік зниження припав на грудень – 15,8%, у січні спостерігалось 7,9%; в Іспанії в грудні спад зупинився на позначці 49,9%, а в січні – 41,6%; у Польщі спостерігається сповільнення темпів зростання продажів – з 10,9% у грудні до 5,6% у січні.

Деякі з аналітиків автомобільного ринку вважають, що ми повинні орієнтуватися на ситуацію в країнах БРІК. На автомобільному ринку Бразилії спад сягнув 31,6% у грудні 2008 року; в Індії максимальний рівень падіння у 23,6% зафіксовано у листопаді, у грудні спостерігалось лише 7% спаду; на російському ринку в грудні спад досяг 33% і продовжується дотепер; у Китаї в жовтні спад становив 17,6%, а в грудні – 8%.

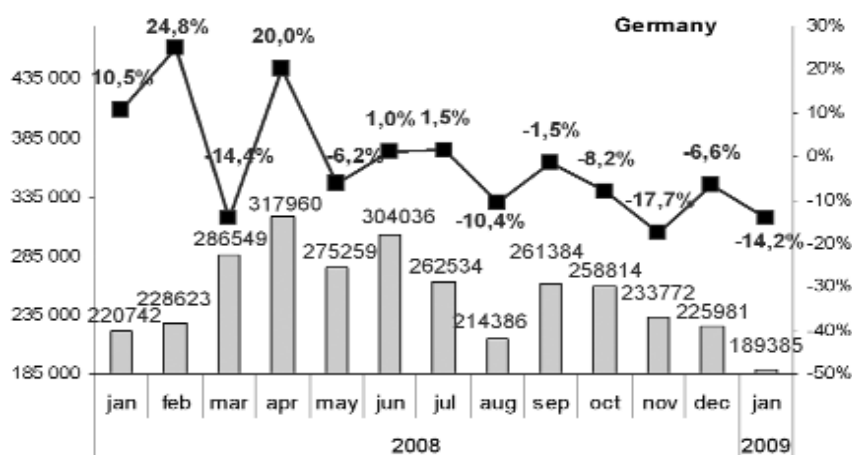
З урахуванням останніх даних з продажу нових легкових автомобілів і легкого комерційного транспорту в Росії у лютому 2009 р. знизилися на 38%, або на 84 тис. штук, порівняно з аналогічним періодом минулого року. Зменшення продажу за два місяці 2009 р. перевищило 36%.

У 2007 р. рейтинг марок автомобілів за обсягами продажів:

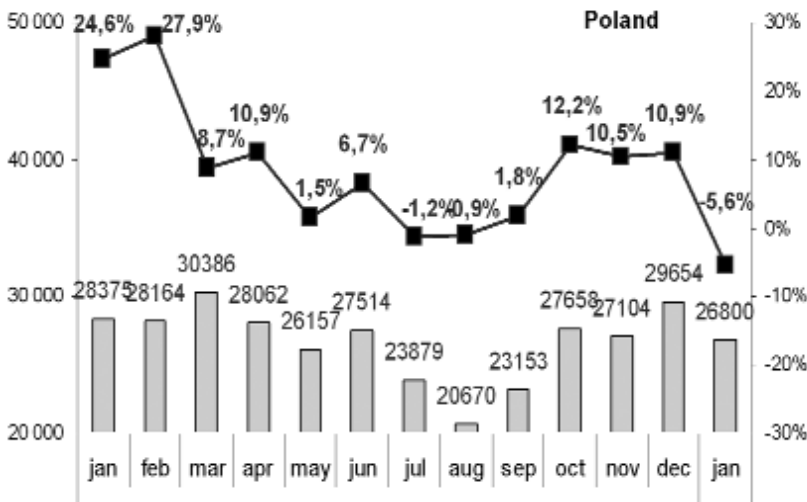
1. Vaz (Lada)
2. Daewoo
3. Zaz
3. Chevrolet
4. Skoda
5. Mitsubishi
6. Toyota
7. Gaz
8. Opel
9. Volkswagen
10. Nissan
11. Mazda
12. Subaru
13. Hyundai
14. Honda
15. Renault
16. Mercedes-Benz
17. Dacia
18. BMW
19. Peugeot

У 2008 р. ситуація на ринку легкових автомобілів змінилася:

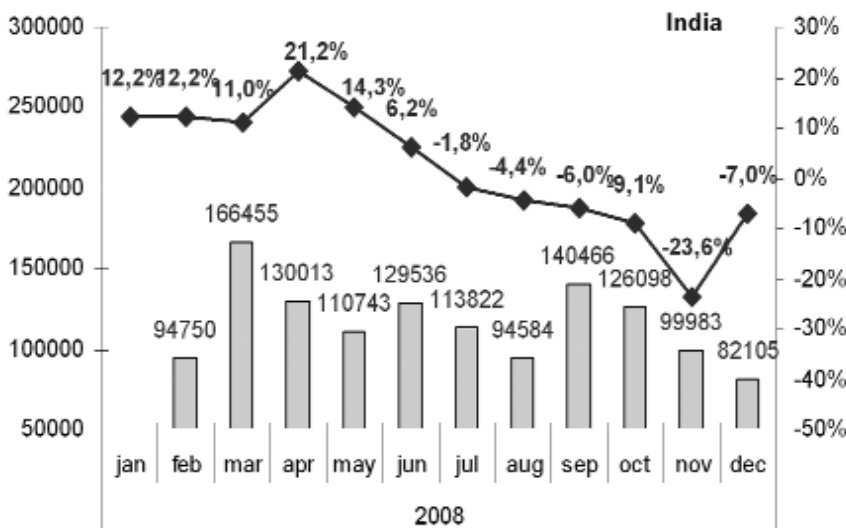
1. Vaz (Lada)
2. Mitsubishi
3. Hyundai
4. Chevrolet
5. KIA
6. Geely
7. Toyota
8. Dacia
9. Opel
10. Honda
11. Zaz
12. Chery
13. Daewoo
14. Volkswagen
15. Nissan
16. Ford
17. Skoda
18. Ssang Yong
19. Subaru
20. Renault



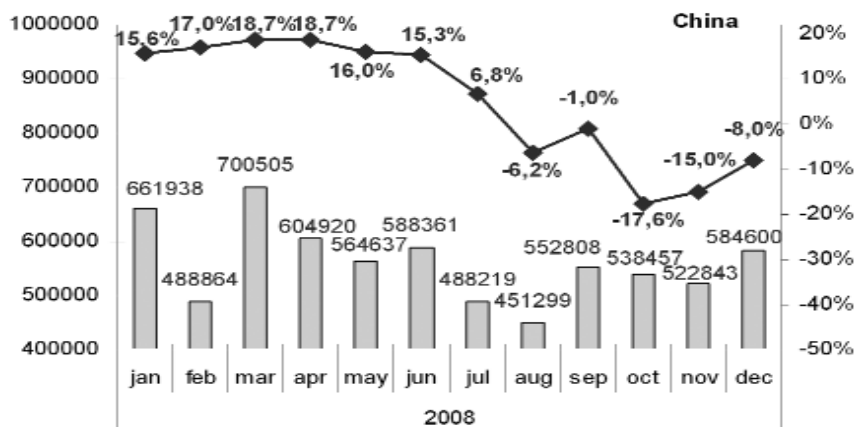
Графік 1. Погіршення ситуації на ринку легкових авто в січні 2009 року в Німеччині (% місяць до місяця минулого року)



Графік 2. Погіршення ситуації на ринку легкових авто в січні 2009 року в Польщі (% місяць до місяця минулого року)



Графік 3. Погіршення ситуації на ринках легкових авто в четвертому кварталі 2008 року в Росії (% місяць до місяця минулого року)



Графік 4. Погіршення ситуації на ринках легкових авто в четвертому кварталі 2008 року в Китаї (% місяць до місяця минулого року)

Це викликано підвищенням митних зборів у РФ, високими відсотковими ставками за кредитами і девальвацією рубля. Значний вплив на спад ринку спричинили негативні очікування громадян щодо рівня життя в найближчій і середньостроковій перспективі.

На ринках країн Європейського Союзу ситуація щомісяця погіршується. Знижується потреба в автомобілях, виробництві та металі. США – визнаний лідер на світовому автомобільному ринку. Але з січня 2008 р. автомобільний ринок цієї країни почав спадати. Потреба у виробництві і поставках автомобілів для внутрішнього ринку знизилася на 3 млн штук. Унаслідок цього, зокрема, зменшилася потреба в експортних поставках металу з України. Для порівняння в Україні увесь автомобільний ринок 2008 р. становить трохи більше 600 тис. авто.

Як держава стимулює покупку автомобілів

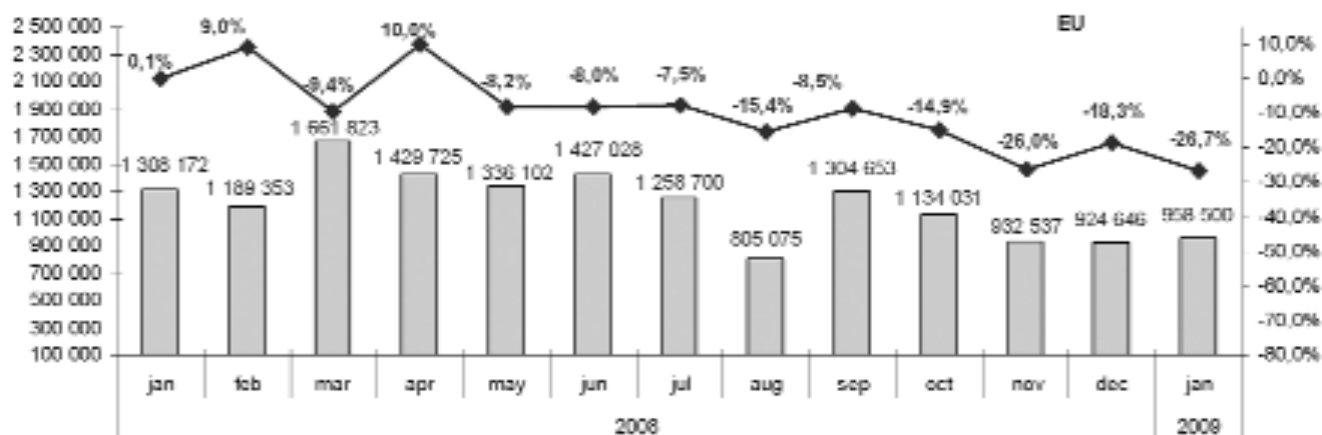
Такі компенсації і кредити були задіяні в автомобільній галузі деякими країнами.

Німеччина. Держава надає 2,5 тис. євро на покупку нового автомобіля за умов, що господар пускає на утиль старе авто, якому не менше дев'яти років. Крім того, новопридбані машини на один-два роки звільняються від автомобільного податку.

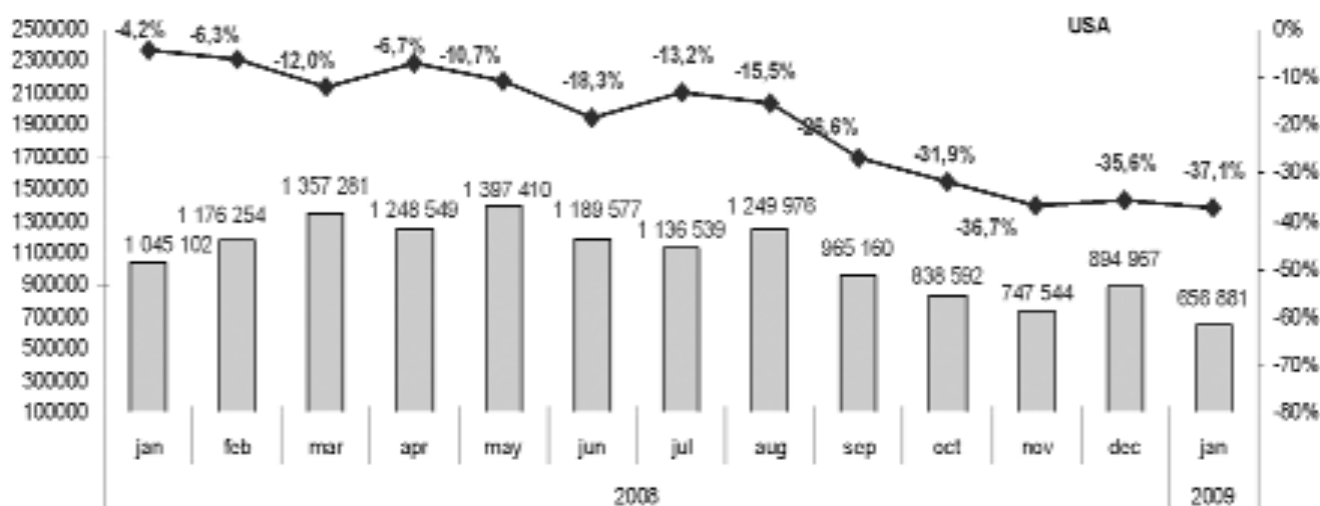
Франція. Держава платить 1 тис. євро компенсації за утилізацію автомобілів старше 10 років.

Італія. Італійський уряд за допомогою компенсацій вирішив стимулювати не тільки оновлення автопарку, а й продажі автомобілів з низьким рівнем викидів. Для отримання компенсації в 1,5 тис. євро потрібно купити замість старої машини нову з більш екологічно чистим двигуном. На цю програму виділено 2 млрд євро.

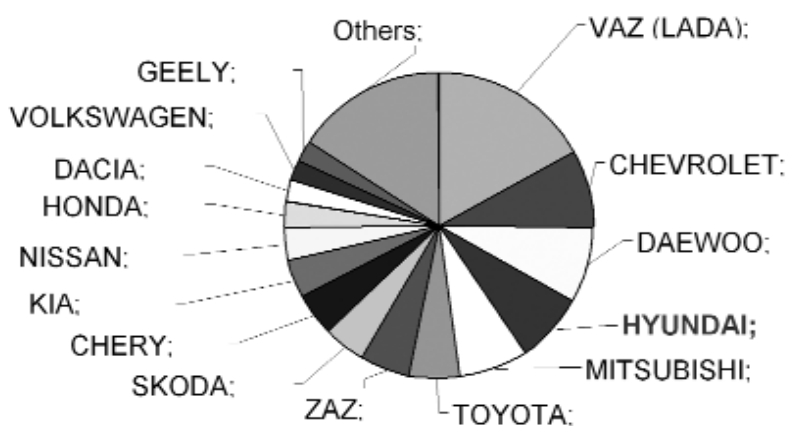
Словаччина. Знижка автовласникам надаватиметься за утилізований автомобіль старше десяти років за умов придбання нової легкової машини вартістю не більше 25 тис. євро. При цьому на відшкодування всієї суми в 1,5 тис. євро зможуть розрахо-



Графік 5. Погіршення ситуації на ринках легкових авто в січні 2009 року в країнах Європейського Союзу (% місяць до місяця минулого року)



Графік 6. Погіршення ситуації на ринках легкових авто в січні 2009 року в США (% місяць до місяця минулого року)



Діаграма 1. Україна. Питова вага основних марок в загальному обсягу продажу автомобілів в 2008 році

увати тільки дилери, які погодилися зробити покупцеві додаткову знижку. Тим продавцям, хто відмовиться це зробити, компенсуватиметься лише 1 тис. євро. Загалом на цю програму словацький уряд виділив 33 млн євро.

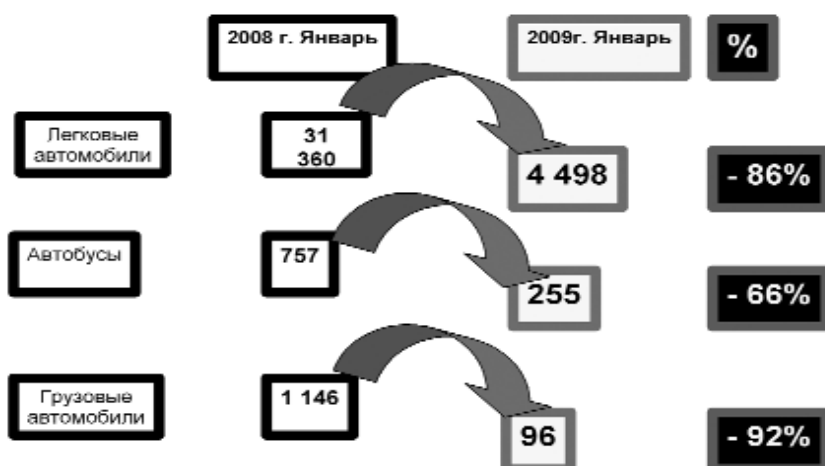
Великобританія. Державні гарантії на придбання автомобілів у кредит.

Іспанія. Здешевлення державою кредитів на придбання машин.

Португалія. Компенсація від 1 тис. до 1,25 тис. євро за утилізацію старої (10-15-річної) машини.

Австрія. Компенсація за утилізацію – 1,5 тис. євро. Попереднє авто повинне бути старше 13 років.

США. Маркетингову хитрість виявив поки тільки «Hyundai». Він обіцяє американцям повертати гроші за куплені автомобілі, якщо вони втратять



Графік 7. Авто виробництво в Україні. Спад в грудні 2009 року

Товарная структура экспорта за 11 мес 2008 г.



Діаграма 2. Товарна структура експорту за 11 місяців 2008 року

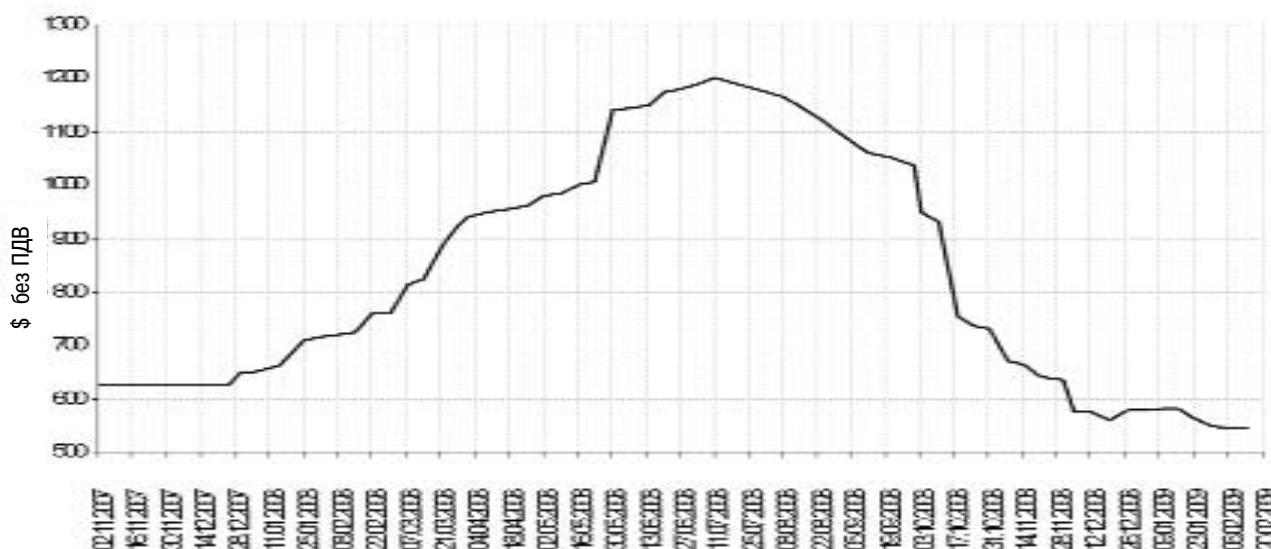
роботу через кризу. Результат: продажі автомобілів у США впали в лютому більш ніж на 41%, а у «Hyundai» – тільки на 1,5%.

Результати продажів у лютому були песимістичними зовсім не через відсутність старань автовиробників. Було проведено масову атаку споживача стимулами. У середньому знижка становила рекордні 2914 дол. США за кожен автомобіль, проданий у лютому, зазначила Джесі Топрак (Jesse Torpak), виконавчий директор відділення аналізу промисловості «Edmunds.com». Члени «великої шістки», до якої входять «GM», «Ford», «Chrysler», «Toyota», «Nissan» і «Honda», встановили в лютому особисті рекорди у частині стимулювання.

«Chrysler» витратив близько 5500 дол. на один автомобіль – згідно з даними «Edmunds».

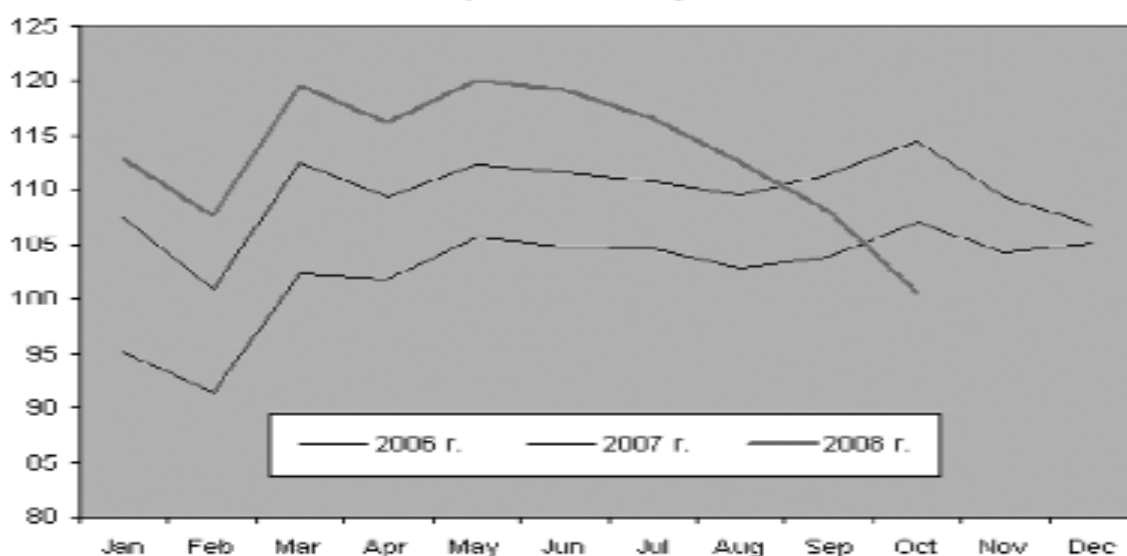
Китай. 14 січня урядом КНР був обговорений і схвалений проект пожвавлення автомобілебудування. Уряд підкреслив необхідність проведення політики стимулювання споживання населення, щоб у даний час прискорити впорядкування і відродження автомобільного виробництва, стабілізувати і збільшувати споживчий попит на автомобілі.

На підставі структурного регулювання сприяти об'єднанню і реорганізації підприємств, підсилити са-

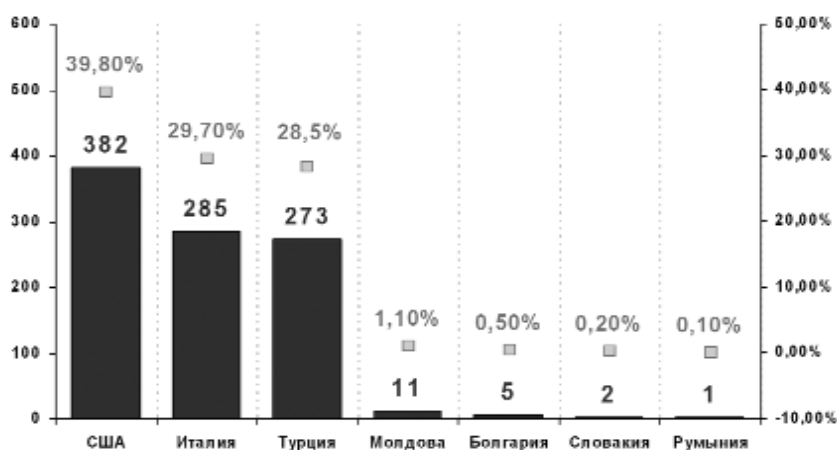


Графік 8. Ціни на метал

**Динамика мирового производства стали в 2006-2008 годах
(млн т в месяц)**



Графік 9. Динаміка світового виробництва сталі в 2006 – 2008 роках (млн. тон на місяць)



Графік 10. Экспорт чугуна за 8 місяців 2008 року



Графік 11. Экспорт сортового проката за 8 місяців 2008 року, тысяч тон

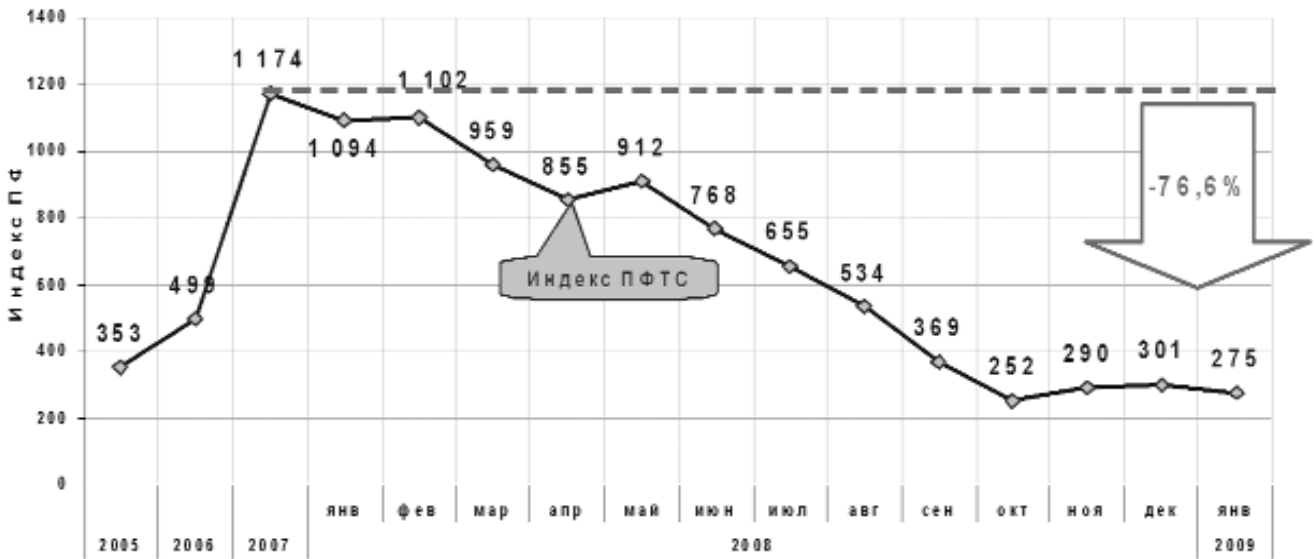
мостійність інновації шляхом виробництва автомобілів на новому сучасному паливі, щоб досягти головної мети – створити безперечну перевагу в конкуренції. Згідно з новою політикою від 20 січня до 31 грудня 2009 р. ставка на покупку автомобілів з об'ємом двигуна до 1,6 л передбачена у розмірі 5% від вартості машини, що купується.

Росія. Уряд пообіцяв банкам сплатити за рахунок бюджету частину процентних ставок за автомобільними кредитами (2/3 ставки рефінансування ЦБ, 8,7%), які видаються на придбання машини вітчизняного виробництва. На ці цілі уряд планує виділити 2 млрд рублів.

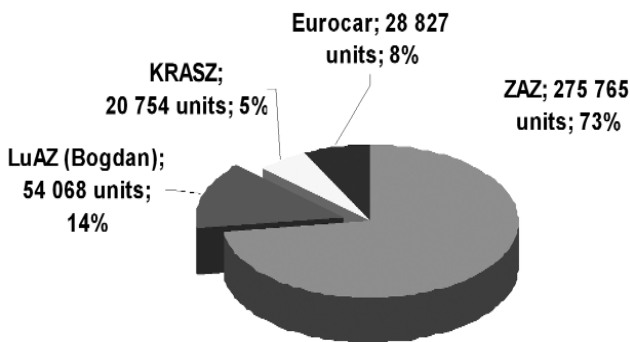
Вплив кризи на макроекономіку України

В Україні на владному рівні заведено публікувати цифри – дані з макроекономіки, які викликають у аналітиків ринку великі сумніви щодо їхньої достовірності. Так, цифри Мінстату явно перебільшені і не відповідають реальності.

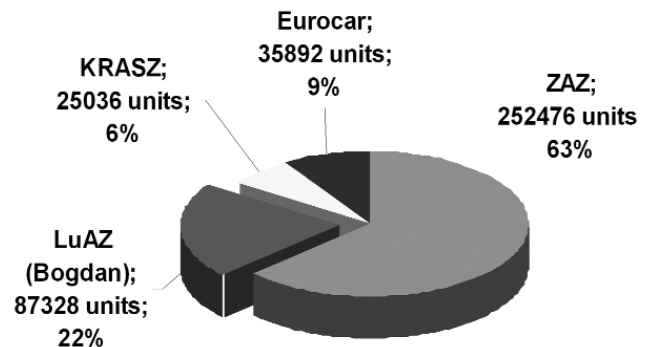
У 1991–1999 рр. спад ВВП спостерігався протягом дев'яти років після розпаду СРСР. У 2000 р. ВВП почав зростати. У минулому році ми прогнозували на 2009 р. скорочення ВВП на 5%. Зараз в Україні поширені про-



Графік 12. Індекс ПФТС в Україні і кризи. Строки повернення цін на акції до докризового рівня



Графік 13. Український ринок легкових автомобілів в 2007 році



Графік 14. Український ринок легкових автомобілів в 2008 році

гнози щодо скорочення ВВП на 9%–12–15%. Відомий економіст Джордж Сорос зазначив, що сучасна криза буде за наслідками для світу така ж, як розпад СРСР для колишніх союзних республік. Хоча, можливо, ця криза не буде тривати дев'ять років.

На сьогодні курс гривні змінився у півтора рази. У 1997–1999 рр. курс національної валюти змінився втричі.

У 2006, 2007, 2008 рр. торговий баланс був негативним. Але існували прямі інвестиції і надходження від українських громадян, що працюють за кордоном. Якщо ми три роки жили частково на «чужі» гроші, то як ми збираємося жити, якщо ці гроші забрати з України? Чим ми можемо їх замінити?

Зараз в Україні не вистачає коштів,

хоча НБУ, за повідомленнями з мережі Інтернет, друкує «папір». Де ці гроші, які називаються валютним резервом держави? Як транш у 1 млрд. доларів США може нас врятувати, якщо в нас є 28 млрд доларів США резервів?

Автомобільне виробництво в Україні

В Україні імпорт перевищує експорт, тому і виник цей борг. 43% українського експорту припадає на чорний метал. Також ми експортуємо продукцію хімічної промисловості і мінеральні продукти. У нас різко зменшилися обсяги виробництва. Ціни на метал у лютому впали нижче показників 2007 р.

Я був «вихований» нашою пресою,

що українська металургійна промисловість – найпотужніша. Але насправді найпотужніша металургійна промисловість – китайська. Якщо спаде попит, чиї ресурси будуть краще використовуватися? Почало падати світове виробництво сталі. Особливо в Україні.

Визначення тривалості кризи, періоду відновлення економіки України

Ми вийдемо з кризи тоді, коли з неї вийдуть розвинені країни. Україна експортує чавун до США, Італії, Туреччини та ін.; сортовий прокат у Туреччину та Близький Схід, країни СНД, Африки й Європи.

У США спад виробництва – 0,6%, у Туреччині – 17,6%. Зрозуміло, що

труднощі в державах – наших традиційних ринках експорту, позначаються на рівні завантаження української промисловості.

Для розуміння строків тривалості кризи, давайте проаналізуємо світову статистику по термінах входження у кризу і термінах виходу до докризового рівня за деякими макроекономічними показниками.

А. ВВП.

У країнах Азії за перший рік кризи 1997–1999 рр. зафіксовано спад 4%, у другий – 25%. Україні ж прогнозується 9%. Якщо проаналізувати кризи за останні 80 років, то середній спад ВВП у період кризи по всіх країнах становить саме 9%. За останніми оцінками аналітиків, в Україні прогнозується зменшення ВВП глибиною до 12–15%. І якщо країни світу збільшували своє ВВП за два роки у середньому до докризового рівня, то Україна буде виходити з кризи три-чотири роки.

Б. Ціни на нерухомість.

Перше падіння цін у гривневому еквіваленті на київському ринку нерухомості ми зафіксували лише у січні 2009 р – 16%. Ціни на нерухомість не так швидко падають. Це найінертніший вид ринку. Ціни на нерухомість зменшуються у доларах, але в гривні вони залишаються трива-

лий час на тому самому рівні.

Звернемося до власного досвіду кризи в Україні в нерухомості 1999–2002 рр. Зокрема, важливо звернути увагу, що падіння цін на нерухомість після фінансової кризи 1998 р. почалося на початку 1999 р. і продовжувалося до кінця 2001 – початку 2002 рр.! Безпосередньо падіння цін тривало близько трьох років!

У середньому за останні 80 років ціни на нерухомість у країнах світу за період криз зменшувалися в національній валюті на 36%. І відновлювалися до докризового рівня за шість років.

З урахуванням українського досвіду 1999–2002 рр. можна зробити припущення, що ціни на нерухомість в Україні у національній валюті зменшуватимуться протягом трьох років, тобто до 2012 р., і повернуться до докризового рівня до 2017 р.

В. Рівень безробіття.

З урахуванням досвіду країн світу, що пережили кризи за останні 80 років, можна припустити, що рівень безробіття в Україні виросте до 15–30%. Якщо сценарій виходу із кризи в Україні відповідатиме середньому світовому досвіду, то кількість безробітних зменшиться до докризового періоду за п'ять років, тобто до 2016 р.

В Україні, за даними Мінстату, у

січні 900 тис. зареєстрованих безробітних.

У період кризи країни, як правило, роблять борги. В Україні в грудні зовнішній борг виріс на 7%.

В Україні ціни на акції впали на 76,6%. Ринок акцій вийде з кризи через 3,5 роки.

Під час «Великої депресії» в США рівень цін знизився майже на 30%. В Україні під час кризи ціни зростуть.

У США в період кризи уряд вживав заходи зі збереження обсягу ринку, провадив політику фінансової підтримки національних товаровиробників, зменшував відсоткові ставки за кредити.

В Україні в період кризи уряд не вживає заходи зі збереження обсягу ринку, відсутня підтримка національних товаровиробників, збільшується відсоткова ставка за кредит.

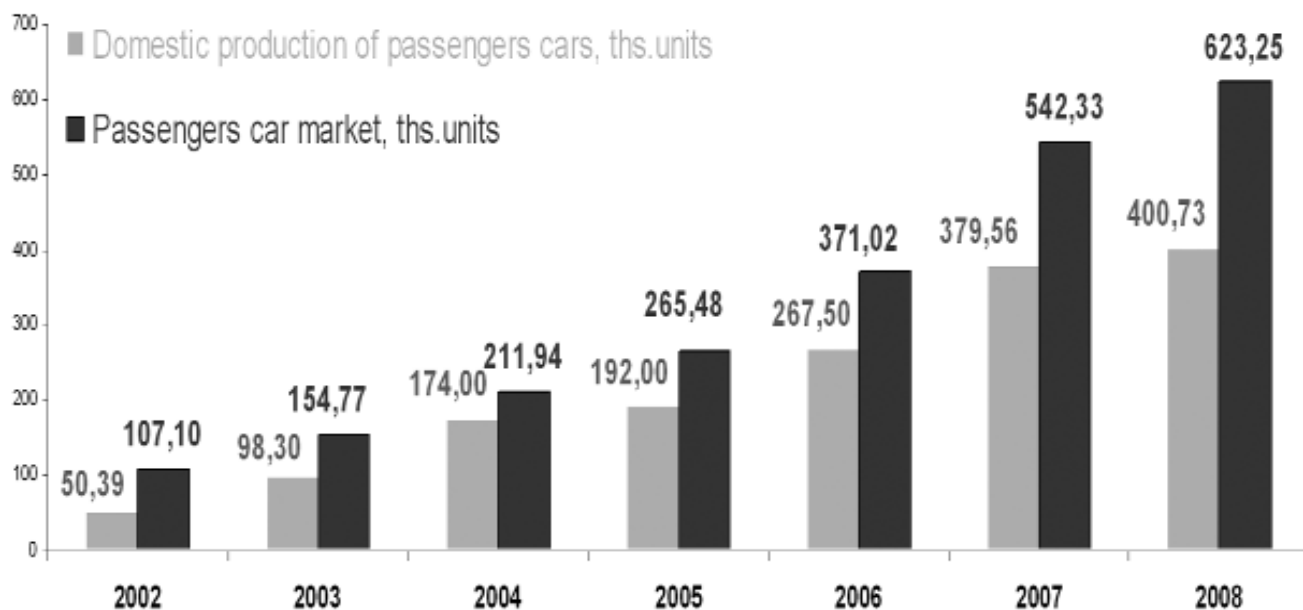
Висновки

I. Головні.

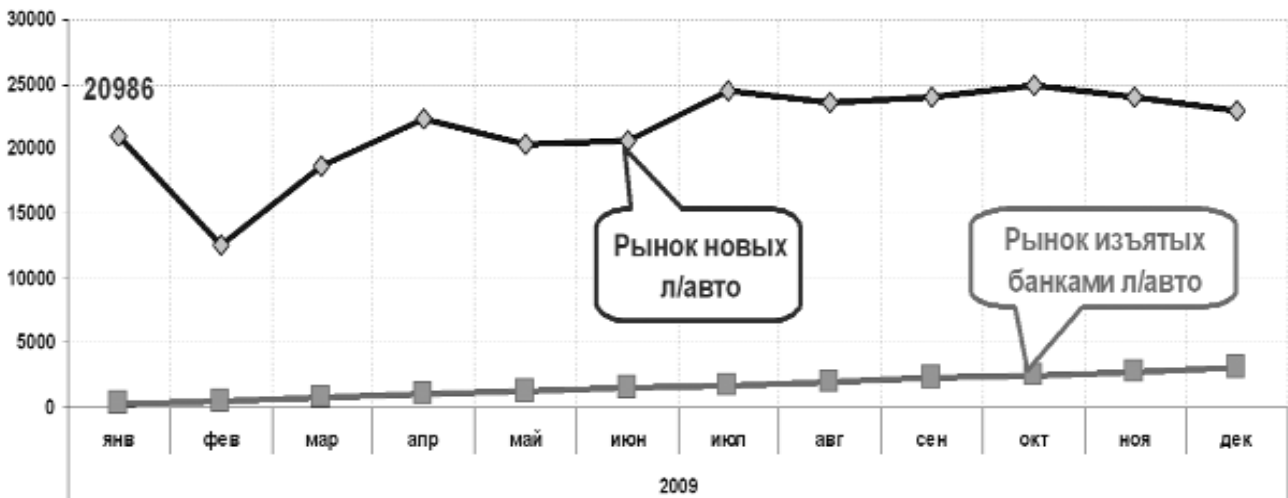
- 1.1. Криза в Україні триватиме 2–3 роки (до 2011–2012 рр.)
- 1.2. Строки виходу з кризи 3–6 років (2015–2018 рр.)

II. Основні показники.

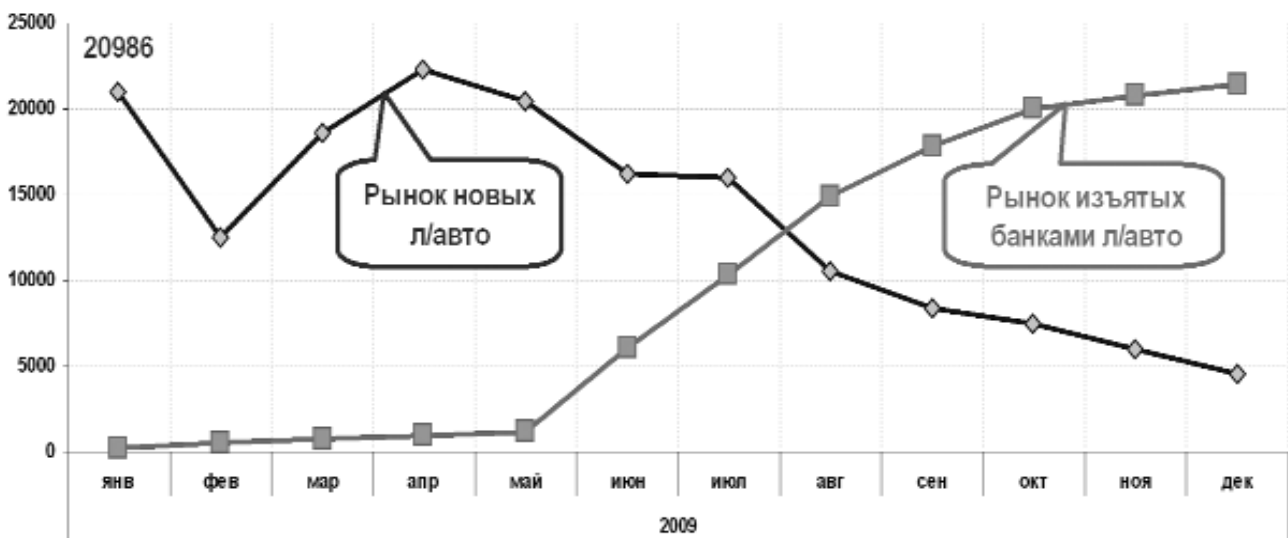
- 2.1. ВВП зменшиться на 9–15% у перший рік кризи. Строк відновлення ВВП – не менше двох років (2014р.).



Графік 15. Динаміка росту ринку легкових автомобілів в Україні



Графік 14. Оптимістичний прогноз для ринку легкових автомобілів в Україні на 2009 рік



Графік 15. Песимістичний прогноз для ринку легкових автомобілів в Україні на 2009 рік

- 2.2. Зростання безробіття до 3,0 млн осіб – 6,0 млн. Рівень безробіття зменшиться на попередній рівень протягом п'яти років.
- 2.3. Зовнішній борг за три роки збільшиться не менше, ніж на 90%.
- 2.4. Ціни на нерухомість у гривні зменшаться не менше, ніж на 36%. Ціни на нерухомість повернуться на попередній рівень за шість років.
- 2.5. Ціни на акції на біржі зменшаться не менше, ніж на 80%. Ціни на акції на біржі повер-

нуться на попередній рівень за три-чотири роки.

Прогнози для ринку легкових автомобілів в Україні на 2010–2017 рр. такі: 64% ринку українського ринку легкових авто займають автомобілі, вироблені в Україні.

Банки лякають тим, що буде вилучено 150 тис. автомобілів. Теоретично це можливо. Побачимо, що буде у другому півріччі.

Я припускаю, що тільки одиниці з операторів ринку зможуть продати більш ніж 1 тисячу машин за місяць у 2009 р.

Висока невизначеність шляхів еко-

номічного розвитку країни ускладнює розуміння автомобільного ринку і прогнозування його на перспективу. Деякі економісти бачать причину поліпшення стану економіки і ринку в проведенні правильної державної політики. Для аналітиків, які намагаються спрогнозувати розвиток автомобільного ринку, виникає необхідність отримати відповідь на такі питання: Як події за кордоном впливатимуть на курс національної валюти, фінансову стабільність і зайнятість? Як «вестимуть себе» ціни і яким буде рівень попиту на українську металургійну продукцію на

традиційних експортних ринках країни? Яке чекати співвідношення торгового балансу й інвестицій? Який обсяг грошових коштів перерахують своїм сім'ям українці, що виїхали на заробітки за межі вітчизни? Чи буде уряд проводити політику підтримки сільгоспвиробництва для експорту або блокуватиме експорт? Чи проводитиметься за прикладом Росії й інших країн державна підтримка громадян, охочих придбати нові автомобілі вітчизняного виробництва? Чи буде держава розвивати власне виробництво і власний ринок? Яка економічна стратегія країни: на розвиток науки і технічно складних високоінтелектуальних виробництв або на розвиток добувної промисловості?

Існує низка інших питань. Оскільки відповіді на них мають високий рівень невизначеності, наведу в статті два найбільш вірогідні (лютневі 2009 р.) прогнози щодо розвитку українського ринку нових легкових автомобілів на 2009 р. (оптимістичний і песимістичний) і один сценарій (базовий) розвитку ринку на період 2010–2017 рр.

Потреба України в машинах ще довго не буде задоволена.

Прогнози для ринку легкових автомобілів

Ринок легкових автомобілів у 2009 р. зменшиться більш ніж удвічі до рівня 150–250 тис. автомобілів. У 2010 р. ситуація може погіршитися порівняно з 2009 р.

Ринок нових легкових автомобілів України повернеться до докризового рівня у 2014–2017 рр.

Початок покращення стану з продажами нових автомобілів — 2011 р.

Я щиро вдячний своїм колегам — кваліфікованим аналітикам-маркетологам автомобільного ринку Зражевській Валентині, Ханенко Григорію, Слесаренко Катерині, Мазуру Віктору, Царьовій Тамарі, Дужнову Євгенію, Молодцову Олександрю, Бучак Михайлу, Гайдямасі Олені та іншим за допомогу, підбір матеріалів і підтримку.

На жаль, криза торкнулася і нашої компанії, у зв'язку з чим нашим фахівцям з маркетингу доводиться

шукати собі роботу. Прошу вислати запрошення на співбесіди з питання працевлаштування на e-mail: Sokol_mihail@mail.ru.

«Авторевю». Останні три-чотири роки банки активно надавали кредити людям, не вимагаючи гарантій повернення. На кошти купувалися автомобілі, хоча насправді на це грошей не було. Якби уряд вчасно вжив необхідні заходи зі штучного стримування автотредитування, чи покращилася б ситуація сьогодні?»

Робити власні макроекономічні прогнози ми почали наприкінці 2008 року, до цього використовували макропрогнози уряду. Якби ми почали проводити такий аналіз макроекономіки та будувати макроекономічні прогнози раніше, ситуація була б значно кращою.

Можна було б спрогнозувати нинішню ситуацію з кредитування та організувати в 2008 році власну фінансову компанію і своїми силами кредитувати покупців наших автомобілів. Зараз ми зосередили свої продажі через лізингову компанію «Богдан-лізинг» і через банки, які продовжують надавати кредити.

Кадаков Максим, журнал «Авторевю». Протягом найближчих двох-трьох років, чи буде відбуватися вихід компаній з ринку, їхнє злиття і поглинання?»

Це вже відбувається на ринку. Добре, якщо це буде не продаж за одну гривню. У деяких марок будуть нові власники, «сірі» дилери, замість офіційного дистриб'ютора. «Сірі» дилери будуть закуповувати з-за кордону певні марки автомобілів, коли на них буде попит, але ці авто не будуть придбаватися систематично.

Кадаков Максим, журнал «Авторевю». Чи збережеться сегментація автомобільного ринку в майбутньому?»

Ми очікуємо збільшення продажів автомобілів у нижньому ціновому діапазоні. На сьогодні мають унікальні шанси як російські і китайські, так і ті автовиробники, які зможуть запропонувати українським споживачам автомобілі у ціновому діапазоні до 100 тисяч гривень. При цьому частка «дешевих авто» (якщо так можна назвати автомобілі за

ціною 60-100 тисяч гривень) може збільшитись на ринку України до 50% у 2009-2010 роках.

У продуктовому портфелі корпорації «Богдан» є також «антикризові автомобілі». Насамперед це моделі марки «Lada» (2107, 2109 та 2110), а з більш сучасних ми пропонуємо «Hyundai Accent», «Hyundai Getz», «Hyundai i-10», «Kia Rio», «Kia Picanto» та «Kia Cerato».

Зменшення доходів середнього класу спричиняє зменшення попиту в середньому ціновому сегменті. У перспективі до 2017 року структура ринку зміститься до високого і середнього цінового сегмента.

Решетнікова Ірина, КНЕУ. Чому ринок вантажівок падає?»

Ринок вантажних автомобілів безпосередньо пов'язаний з обсягами промислового виробництва і товарообігу, і відповідно зменшення перевезень. Тенденція на ринку вантажівок копіює тенденції зміни обсягів промислового виробництва і товарообігу в країні (у тому числі роздрібно).

Обсяг виробництва у промисловості падає і спад буде відбуватися за найпесимістичнішим сценарієм до 2012 року. Нагадаю, що зменшення ВВП спостерігалось в історії нашої країни від 1991 до 1999 років. Немає жодних підстав вважати, що на сьогодні ситуація краща. Ринок повернеться на докризові показники не раніше 2012-2015 рр. Проте основна маса перевізників — незалежні і швидко реагують на зміни в макроекономіці. За прогнозами, ринок вантажівок відновиться швидше за ринок легкових авто.

Махно Олег, компанія «Ілта». Президент підписав закон №3379 про підвищення ввізного мита на 13% на автомобілі, вантажівки і автобуси. Чи не було іншого шляху захистити національного автовиробника?»

На мій погляд, краще підтримувати автовиробників через надання дешевих кредитів безпосередньо автовиробникам і населенню для придбання автомобілів.

**Підготувала до друку
Мар'яна Лилик**